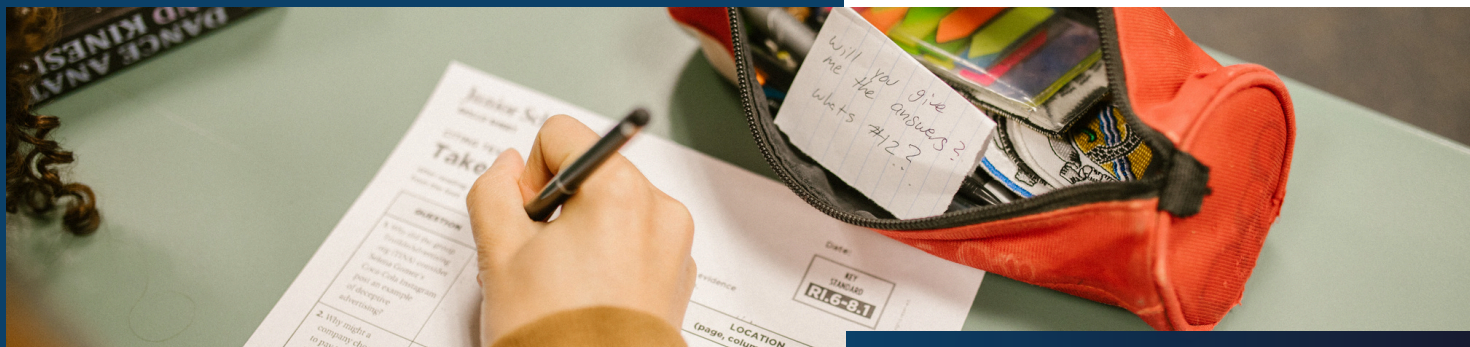

EVALUAREA STANDARDIZATĂ

-IMPLICAȚII LEGISLATIVE ȘI POLITICE-

ANDRONIE ELENA-DENISA

Introducere

Evidențe științifice

Este cunoscut faptul că evaluarea este esențială pentru procesul educațional, în special în ciclul primar, unde fundamentele învățării sunt stabilite. Totuși, tipul de evaluare pe care îl alegem are un impact semnificativ asupra experienței elevului, a strategiilor profesorului și a deciziilor manageriale. Conform lui Iliescu (2021), testarea standardizată este utilă doar atunci când este calibrată psihometric și integrată într-un sistem inteligent de luare a deciziilor educaționale.

Black și William (2018) susțin ideea că evaluarea ar trebui să fie o parte a predării, nu un proces separat. În loc să ofere sprijin individualizat, evaluările standardizate sunt folosite în România pentru clasificare. Acest lucru creează o atmosferă tensionată și limitează utilizarea pedagogică a datelor.

OECD (2022) subliniază că sistemele educaționale de top folosesc evaluări pentru a înțelege și ajuta fiecare elev, mai degrabă decât pentru a „pedepsi” sau „eticheta”. Aceasta înseamnă mai mult decât măsurători, înseamnă gândire și acțiune.

În România, peste 80% dintre evaluările aplicate în ciclul primar sunt standardizate și utilizate predominant în scopuri de clasificare și raportare (Ministerul Educației, 2023). Studiile naționale arată că doar 15–20% dintre școli folosesc rezultatele evaluărilor în mod real pentru adaptarea practicilor pedagogice sau planuri remediale (ROSE, 2022). În contrast, în țările OCDE cu sisteme educaționale performante, peste 60% din instrumentele de evaluare sunt formative și integrate direct în procesele de predare (OECD, 2022).

FORMULAREA PROBLEMEI

Aplicarea rigidă și formală a evaluărilor standardizate în învățământul primar limitează semnificativ potențialul lor formativ și contribuie la utilizarea redusă a datelor în sprijinul real al învățării și al deciziilor pedagogice.

În literatura de specialitate sunt identificate trei tipuri principale de evaluări, iar fiecare corespunde unei abordări educaționale diferite:

Evaluarea tehnocratică

Chiar dacă oferă o imagine generală a sistemului, riscă să neglijeze circumstanțele locale și caracteristicile elevilor (Sarlborg, 2015).

Evaluarea pentru responsabilizare

Rezultatele sunt examinate la nivel de sistem sau școală și pot avea un impact asupra deciziilor manageriale și a alocațiilor financiare (OCDE, 2018).

Evaluarea pentru învățare

Această metodă promovează adaptarea predării, implicarea elevului și învățarea personalizată.

Dragoș Iliescu (2021) subliniază că evaluarea formativă trebuie să fie integrată în sistem și nu doar făcută de profesor.

CUI I SE ADRESEAZĂ ȘI CE VIZEAZĂ:

Acest document se adresează directorilor de școli și cadrelor didactice din ciclul primar și vizează sprijinirea acestora în înțelegerea și integrarea evaluării standardizate într-un cadru pedagogic echitabil și eficient.

Aplicare rigidă vs. aplicare contextualizată a evaluării standardizate

În modelul rigid, profesorii aplică teste standard fără adaptare, ceea ce reduce autonomia profesională și motivația didactică (OECD, 2022). În aplicarea contextualizată, cadrele didactice sunt implicate în analiza datelor și adaptarea predării, contribuind activ la procesul de luare a deciziilor educaționale (Darling-Hammond, 2019).

Dimensiune	Aplicare rigidă a evaluării standardizate	Aplicare contextualizată și pedagogică a evaluării standardizate
Viziune și scop	Clasificare și ierarhizare instituțională. Accent pe rezultate brute. Riscul: învățare formală, fără sens (Iliescu, 2021).	Diagnostic educațional și ajustare pedagogică. Datele sunt folosite pentru planuri remediale și intervenții echitabile (OECD, 2022).
Implicarea elevilor	Elevul este pasiv, testat „de sus”, fără feedback util. Riscul: anxietate, lipsa sensului învățării (Shepard, 2000).	Elevii cunosc scopul evaluării, participă la autoevaluare și primesc feedback formativ (Black & Wiliam, 2018).
Valoare pedagogică	Datele rămân neutilizate la clasă. Rapoartele ajung rar în cadrul deciziilor manageriale (Kohn, 2000).	Directorul utilizează rezultatele în CPD (dezvoltarea profesională continuă), în planificare și în evaluarea impactului (Darling-Hammond, 2019).
Impact în timp	Cicluri repetate de testare fără acțiune – stigmatizare și etichetare (Sahlberg, 2015).	Încurajarea unei culturi a învățării bazate pe date și reflecție colectivă (Iliescu, 2021; OECD, 2022).

Elemente principale ale evaluării

În conformitate cu principiile educației formative și echitabile, o evaluare standardizată trebuie să îndeplinească patru cerințe fundamentale:

Ce spune legea despre evaluarea standardizată?

Conform Legii educației nr. 198/2023, evaluarea în învățământul primar trebuie să se bazeze pe standarde naționale, să aibă rol de orientare și sprijin al elevului și să fie integrată într-un proces educațional continuu. Articolele 95 și 96 prevăd utilizarea rezultatelor evaluărilor pentru adaptarea predării și elaborarea de planuri educaționale personalizate. Totodată, art. 210 stabilește că nerespectarea metodologiilor de evaluare constituie abatere disciplinară, ceea ce întărește caracterul reglementat și obligatoriu al acestui proces (Parlamentul României, 2023).

- **Transparență și claritate**

Scopul evaluării, metodologia de aplicare și modul de interpretare trebuie să fie accesibile tuturor actorilor (elevi, profesori, părinți, dar și manageri școlari).

- **Relevanță curriculară**

Instrumentele de evaluare trebuie să fie în conformitate cu obiectivele curriculumului și cu nivelul de dezvoltare al copilului. Itemii ar trebui să demonstreze competențe esențiale, nu doar execuție mecanică.

- **Accesibilitate și echitate**

Este imperativ ca testele să fie disponibile tuturor elevilor, inclusiv elevii cu cerințe educaționale speciale, elevii cu limbi materne diferite sau elevii cu alte vulnerabilități.

- **Utilizare pedagogică a rezultatelor**

În cele din urmă, evaluarea standardizată trebuie să urmărească îmbunătățirea practicilor educaționale. Trebuie ca educatorii să analizeze și să utilizeze datele, pentru a modifica predarea și intervențiile educaționale.

Strategii de implementare

Scopul propunerii este de a transforma evaluarea dintr-un instrument de clasificare într-un element de diagnostic și intervenție educațională, contribuind astfel la creșterea echității, motivației elevilor și calității deciziilor manageriale în școli. Țările cu sisteme educaționale puternice au investit în educația profesorilor, adaptarea instrumentelor și utilizarea inteligentă a datelor pentru a oferi asistență fiecărui elev, mai degrabă decât clasificarea lor (Darling-Hammond, 2010 & OECD, 2018).

Exemple internaționale

Finlanda

În loc să fie utilizate pentru a clasifica elevii, evaluările standardizate sunt utilizate exclusiv la nivel de sistem. Accentul este pus pe sprijin individual și feedback formativ. Când vine vorba de utilizarea datelor în educație, profesorii beneficiază de autonomie (Sarlborg, 2015).

Marea Britanie

Reforme au fost făcute pentru a reduce stresul elevilor ca răspuns la creșterea presiunii rezultată din testele naționale. În prezent există o corelație mai strânsă între evaluări și curriculum și sunt disponibile împreună cu ghiduri de intervenție pedagogică (OCDE, 2018).

Olanda

Evaluările standardizate sunt utilizate pentru a monitoriza progresul elevilor. Rezultatele sunt analizate de echipe diferite, pentru a crea programe educaționale individualizate (Verhoeven, 2010).

Exemple relevante din România

Programul ROSE (liceele tehnologice, 2017–2022)

Unele școli au folosit testele inițiale ca instrumente diagnostice reale. Datele au fost analizate cu echipele profesionale, iar directorii au corelat aceste rezultate cu abandonul, performanța la bacalaureat și au generat intervenții personalizate.

Școala Gimnazială „Ion Creangă” – Iași (2022–2024)

Directorul a implementat un sistem de testare formativă standardizată în ciclul primar. Testele erau aplicate la fiecare 6 săptămâni, iar rezultatele au fost prezentate elevilor sub formă de „profil de progres”. A crescut implicarea elevilor și a redus diferențele de ritm. Datele au fost introduse în planificările săptămânale ale profesorilor.

Recomandări de politică educațională pentru aplicarea contextualizată a evaluării standardizate

✓ 1. Integrarea în Planul de Dezvoltare Instituțională (PDI)

Directorul poate include analiza rezultatelor evaluărilor standardizate (ex. EN II) ca indicator de monitorizare a progresului școlar, nu doar ca raportare.

✓ 2. Formarea echipelor de interpretare a datelor

Organizarea de comisii pedagogice de interpretare, unde datele sunt analizate pe itemi, pe clase, pe grupe de elevi.

✓ 3. Micro-diagnostic formativ periodic

Introducerea unor testări scurte (lunare/trimestriale), dezvoltate în școală, cu scop formativ.

✓ 4. Parteneriate cu experți externi

Colaborarea cu universități, ONG-uri sau consultanți educaționali, pentru crearea unor instrumente contextualizate, adaptate elevilor școlii tale.

✓ 5. Transparentizarea și motivarea prin date

Organizarea de sesiuni cu părinții și elevii în care sunt explicate scopul și beneficiile evaluării.

✓ 6. Includerea competențelor de analiză a datelor în formarea continuă a profesorilor

Programele de formare continuă trebuie să includă module despre evaluare formativă și analiza datelor educaționale, pentru a crește competența digitală și pedagogică a cadrelor didactice.

✓ 7. Instruirea profesorilor pentru dezvoltarea testelor

Formarea cadrelor didactice în crearea de instrumente standardizate care sunt adaptate nivelului clasei și respectă validitatea și utilitatea pedagogică.

Evaluare standardizată calibrată contextual

✓ Se recomandă extinderea evaluării standardizate la nivel local sau județean, precum și între școli. Dezvoltarea de instrumente care sunt similare, compatibile și relevante este posibilă prin colaborare în educație.

✓ Studiile recente au evidențiat avantajele colaborării între colegi în cadrul evaluării standardizate. Zheng et al. (2024) a descoperit că școlile care se integrează în rețelele educaționale, schimbând date și analizând rezultatele standardizate, obțin rezultate mai bune la matematică și accelerează progresul la citire. În plus, Cowie & Trask (2021) au descris protocolul de analiză colaborativă, care a permis profesorilor să identifice modele comune în răspunsurile elevilor și să-și modifice strategiile de predare în consecință.

Bibliografie

- Black, P., & Wiliam, D. (2018). Classroom assessment and pedagogy. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 25(6), 551–575. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2018.1441807>
- Darling-Hammond, L. (2019). The right to learn and the advancement of teaching. *Educational Researcher*, 48(6), 341–354. <https://doi.org/10.3102/0013189X19872211>
- European Commission. (2023). Digital Education Action Plan 2021–2027. <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital/digital-education-action-plan>
- Cowie, B., Edwards, F., & Trask, S. (2021). Explicating the value of standardized educational achievement data and a protocol for collaborative analysis of this data. *Frontiers in Education*, 6, Article 619319. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.619319>
- Iliescu, D. (2021). Testarea în educație: de la teorie la practică. București: Humanitas.
- Kohn, A. (2000). The case against standardized testing: Raising the scores, ruining the schools. Heinemann.
- Ministerul Educației – România. (2023). Raport privind evaluarea națională la finalul clasei a II-a – Analiză și recomandări. <https://www.edu.ro>
- OECD. (2018). Equity in education: Breaking down barriers to social mobility. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264073234-en>
- OECD. (2022). Transforming education through data – Policies, practices and challenges. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/transforming-education-through-data.htm>
- Parlamentul României. (2023). Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023. Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 664 din 19 iulie 2023. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/266145>
- Popham, W. J. (2020). Assessment literacy for educators in a hurry. ASCD.
- ROSE Project. (2022). Raport de analiză privind utilizarea testării formative în licee tehnologice. București: Ministerul Educației.
- Sahlberg, P. (2021). Finnish lessons 3.0: What can the world learn from educational change in Finland? Teachers College Press.
- Shepard, L. A. (2020). Formative assessment: Making it happen in the classroom. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 39(1), 24–34. <https://doi.org/10.1111/emip.12345>
- UNESCO. (2023). Reimagining education in a post-COVID world. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381212>
- Verhoeven, J. C. (2020). Educational assessment in the Netherlands: Lessons for equity-focused systems. *European Journal of Education*, 55(2), 158–176. <https://doi.org/10.1111/ejed.12370>
- Zheng, Y., Shen, J., Wu, H., & Reeves, P. (2024). The relationship between interschool social networks and student achievement. *School Effectiveness and School Improvement*. <https://doi.org/10.1080/09243453.2024.2429388>